

Tyrimo
“Visuomenės nuostatos apie moterų nemokamą
priežiūros darbą namuose”
santrauka

Nemokamas priežiūros darbas: Kieno pareiga?

Projektą finansuoja Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija
Projektą koordinuoja Lietuvos moterų lobistinė organizacija
Tyrimą užsakė projekto partneris Europinių inovacijų centras

www.lmlo.lt/kieno-pareiga

BT tyrimo "Visuomenės nuostatos apie moterų nemokamą priežiūros darbą namuose" duomenų pagilintos statistinės analizės rezultatų aprašymo **santrauka**

dr. A. Novelskaitė

Užsakovas: **Europinių inovacijų centras**

2025

Parengta pagal projektą "Nemokamas priežiūros darbas: Kieno pareiga?". Projektą finansuoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija iš valstybės biudžeto lėšų.

VALSTYBĖS BIUDŽETO LĖŠŲ NAUDOJIMO SUTARTIS NR. 1- MVLGP08659/2025.
Projektui skirta 117120 EUR.

2.1. Uždavinys: Išsiaiškinti visuomenės nuostatas apie moterų nemokamą priežiūros darbą (NPD): pareigų namuose netolygų pasiskirstymą, sunkumus, būtinas paslaugas, savirealizaciją derinant darbo ir šeimos pareigas Lietuvos namų ūkiuose

Projekto tikslas: Siekiant socialinių praktikų pokyčio, didinti Lietuvos gyventojų suvokimą apie nemokamo priežiūros darbo (NPD) svarbą visuomenės tvarumui, nevienodą šios pareigos našta moterims ir vyrams ir su tuo susijusias neigiamas pasekmes ekonominei moterų nepriklausomybei.

Projekto koordinatorius – Lietuvos moterų lobistinė organizacija

Projekto partneriai:

- Europinių inovacijų centras
- Klaipėdos socialinės ir psichologinės pagalbos centras
- Lygių galimybių plėtros centras
- Moterų informacijos centras
- Ribologija
- Socialinių inovacijų fondas

Siekiant išspręsti projekto „Nemokamas priežiūros darbas: Kieno pareiga?“ 2.1. Uždavinį – išsiaiškinti visuomenės nuostatas apie moterų nemokamą priežiūros darbą (NPD): pareigų namuose netolygų pasiskirstymą, sunkumus, būtinas paslaugas, savirealizaciją derinant darbo ir šeimos pareigas Lietuvos namų ūkiuose – atliktas (2.1.2) gyventojų nuomonės tyrimas "Visuomenės nuostatos apie moterų nemokamą priežiūros darbą namuose“, kurios tikslas – išsiaiškinti, kokios visuomenės grupės (pagal lytį, amžių, socialinę padėtį) turi skirtingas nuostatas šiuo klausimu.

Reprezentatyvią Lietuvos gyventojų apklausą atliko Lietuvos – Didžiosios Britanijos rinkos ir viešosios nuomonės tyrimų kompanija „Baltijos tyrimai“ 2025 m. balandžio 5 - 19 d. individualių interviu būdu naudojant iš anksto suderintą klausimyną. Iš viso tyrimo metu buvo apklausta 1015 Lietuvos gyventojų (18 metų ir vyresnių) 111 atrankos taškų (31 mieste ir 45 kaimuose). Tokia imtis leidžia gauti optimalią rezultatų paklaidą – ne didesnę nei +/- 3,1%. Atlikus pagilintą apklausos duomenų analizę SPSS 26.0.0.:

- Gauta naujų duomenų ir faktų apie visuomenės nuostatas moterų nemokamo priežiūros darbo namuose klausimu;
- Nustatyta, kokios visuomenės grupės (pagal lytį, amžių, socialinę padėtį) turi skirtingas nuostatas moterų nemokamo priežiūros darbo namuose tema;
- Identifikuota, kokiomis priemonėmis galima būtų keisti gyventojų nuostatas, kad daugiau nemokamų priežiūros darbų namuose būtų pasidalinama tarp šeimos narių;

Pagilintos analizės rezultatai pateikiami 4 temomis: požiūris į neapmokamą darbą, požiūris į šeimos ir darbo pareigų vienosdesnio pasidalinimo tarp moterų ir vyrų skatinimą, požiūris į lyčių lygybę ir susidūrimų su seksizmu dažnumas.

Tikimasi, kad analizės rezultatai bus naudingi rengiant rekomendacijas ir pasiūlymus:

- 1) politikams apie moterų teisių gerinimą, implikuojant NPD į darbo rinką (problemos įvardijimas);
- 2) SADM Strateginei sprendimų paramos grupei dėl socialinės politikos atnaujinimo ir paslaugų infrastruktūros plėtros bei kompleksinių strategijų, (galimas veiksmų algoritmas), orientuojantis į gerovės valstybių standartus;
- 3) profesinėms sąjungoms ir NVO tarybai (informuotumo didinimas apie NPD vertę moterų ekonominei nepriklausomybei);
- 4) socialinėms organizacijoms (dėl visuomenės švietimo, didinant informuotumą ir griauinant mitus bei keičiant visuomenės nuostatas;
- 5) darbdaviams (apie geresnį priežiūros darbo namuose vertinimą ir jo įtraukimą į darbo rinką arba siūlyti bankams skirti moterų verslui finansavimo programas).

Požiūris į neapmokamą darbą

Neapmokamas namų ūkio priežiūros darbas -

tai laikas, skiriamas veiklai, kuri yra atliekama be finansinio atlygio ir yra susijusi su vaikų ir / ar suaugusių asmenų priežiūra bei namų ruošos darbais. Tai gali būti tiek vaikai, tiek suaugę žmonės, pvz. tėvai, uošviai, seneliai, kiti giminaičiai, asmenys su negalia, kaimynai ar draugai. Šis neapmokamos priežiūros darbas gali apimti globą, maisto pirkimą bei gaminimą, valymą, skalbimą, pagalbą vykstant pas gydytojus ar tvarkant kitus reikalus bei panašiai.

Vykdamt apklausą Lietuvos gyventojų buvo prašoma pasakyti savo nuomonę apie 10 teiginių, nusakančių atskirus *neapmokamo darbo aspektus* – ar su kiekvienu iš jų visiškai / greičiau nesutinkama (1/2), Nei sutinkama, nei nesutinkama (3), greičiau / visiškai sutinkama (4/5). Vertinimui buvo pateikti tokie teiginiai:

1. *Asmenys, kurie atlieka neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus, prisideda prie visų gyventojų geresnio gyvenimo Lietuvoje*
2. *Jei aš skirčiau savo laiką neapmokamiems namų ūkio priežiūros darbams, tai man trukdytų derinti darbo ir šeimos pareigas*
3. *Neapmokamas namų ūkio priežiūros darbas turi būti vertinamas kaip ir kiti darbai, už kuriuos mokamas atlyginimas*
4. *Neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus dažniau atlieka moterys nei vyrai*
5. *Ilgą laiką vykdamt neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus, juos atliekantiems asmenims kyla nepasitenkinimas, nuovargis, depresija bei kiti neigiami potyriai*
6. *Mūsų namų ūkis naudojami inovatyviomis technologinėmis priemonėmis, kurios palengvina neapmokamų namų ūkio darbų atlikimą*
7. *Mūsų namų ūkis samdo kitus asmenis, kad atliktų visus ar dalį namų ūkio priežiūros darbų*
8. *Asmenims, kurie atlieka neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus, nuolat tenka spęsti, kokią šių darbų dalį gali padaryti jie patys, o ką galėtų atlikti savivaldybių ir valstybės įstaigos bei įmonės, kurios teikia tokio pobūdžio paslaugas*
9. *Savivaldybių ir valstybės įstaigos bei įmonės turėtų labiau informuoti apie jų teikiamas paslaugas, galinčias palengvinti neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus*
10. *Savivaldybių ir valstybės įstaigos bei įmonės turėtų gyventojams teikti daugiau nei dabar nemokamų paslaugų, skirtų palengvinti namų ūkio priežiūros darbus*

Apklaustos duomenys rodo, kad daugiausiai (po 72 proc.) Lietuvos gyventojų pritaria (greičiau sutinka ar visiškai sutinka) tam, kad (5) *Ilgą laiką vykdant neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus, juos atliekantiems asmenims kyla nepasitenkinimas, nuovargis, depresija bei kiti neigiami potyriai* ir tam, kad (9) **Savivaldybių ir valstybės įstaigos bei įmonės** turėtų labiau informuoti apie jų teikiamas paslaugas, galinčias palengvinti neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus. Taip pat 70 proc. mano, kad (10) *Savivaldybių ir valstybės įstaigos bei įmonės turėtų gyventojams teikti daugiau nei dabar nemokamų paslaugų, skirtų palengvinti namų ūkio priežiūros darbus*. Be to, 69 proc. Lietuvos gyventojų sutinka su tuo, kad (4) *Neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus dažniau atlieka moterys nei vyrai* ir 64 proc. mano, kad (3) *Neapmokamas namų ūkio priežiūros darbas turi būti vertinamas kaip ir kiti darbai, už kuriuos mokamas atlyginimas*.

Be to, beveik pusė (46 proc.) Lietuvos gyventojų mano, kad (8) *Asmenims, kurie atlieka neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus, nuolat tenka spęsti, kokią šių darbų dalį gali padaryti jie patys, o ką galėtų atlikti savivaldybių ir valstybės įstaigos bei įmonės, kurios teikia tokio pobūdžio paslaugas*; taip pat 45 proc. yra įsitikinę, kad (2) *Jei aš skirčiau savo laiką neapmokamiems namų ūkio priežiūros darbams, tai man trukdytų derinti darbo ir šeimos pareigas*. Visumoje, beveik pusė (44 proc.) Lietuvos gyventojų mano, kad (1) *Asmenys, kurie atlieka neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus, prisideda prie visų gyventojų geresnio gyvenimo Lietuvoje*. Tačiau, kita vertus, net 65 proc. gyventojų nesutinka su tuo, kad (7) *Mūsų namų ūkis samdo kitus asmenis, kad atliktų visus ar dalį namų ūkio priežiūros darbų*. Detalizuojant, skirtingose socialinėse grupėse šie požiūriai kiek skiriasi.

- **Žvelgiant per lyties prizmę**, vyrai mažiau nei moterys sutinka su tuo, kad (4) *Neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus dažniau atlieka moterys nei vyrai.*
- **Skirtingose amžiaus grupėse** požiūriai į atskirus su neapmokamu namų ūkio priežiūros darbu susijusius aspektus yra beveik identiški. Vienintelė pastebėta tendencija, kad 30-49 m. asmenys linkę kiek labiau sutikti su tuo, kad (7) *Mūsų namų ūkis naudojami inovatyviomis technologinėmis priemonėmis, kurios palengvina neapmokamų namų ūkio darbų atlikimą* ir kad (9) *Savivaldybių ir valstybės įstaigos bei įmonės turėtų labiau informuoti apie jų teikiamas paslaugas, galinčias palengvinti neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus* nei 18-29 m. asmenys.
- Visose **skirtingos šeiminės padėties grupėse** mažiausiai linkstama sutikti su tuo, kad (7) *Mūsų namų ūkis samdo kitus asmenis, kad atliktų visus ar dalį namų ūkio priežiūros darbų.* Tai reiškia, kad Lietuvoje tik nedaugelis šeimų praktikuoja kitų asmenų samdymą namų ūkio priežiūros darbų atlikimui.
- Visose **skirtingos šeiminės padėties grupėse** daugiausiai linkstama sutikti su tuo, kad (4) *Neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus dažniau atlieka moterys nei vyrai* ir tuo, kad (9) *Savivaldybių ir valstybės įstaigos bei įmonės turėtų labiau informuoti apie jų teikiamas paslaugas, galinčias palengvinti neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus* bei tuo, kad (10) *Savivaldybių ir valstybės įstaigos bei įmonės turėtų gyventojams teikti daugiau nei dabar nemokamų paslaugų, skirtų palengvinti namų ūkio priežiūros darbus.*
- **Nevedę / netekę asmenys** stipriau sutinka su tuo, kad (5) *Ilgą laiką vykdant neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus, juos atliekantiems asmenims kyla nepasitenkinimas, nuovargis, depresija bei kiti neigiami potyriai*, nei gyvenantys partnerystėje ar vedę / ištekę asmenys. Be to, nevedę / netekę asmenys taip pat labiau sutinka su tuo, kad (8) *Asmenims, kurie atlieka neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus, nuolat tenka spęsti, kokią šių darbų dalį gali padaryti jie patys, o ką galėtų atlikti savivaldybių ir valstybės įstaigos bei*

įmonės, kurios teikia tokio pobūdžio paslaugas, nei gyvenantys partnerystėje, ar našlaujantys asmenys.

- **Gyvenantys partnerystėje** Lietuvos gyventojos ir gyventojai yra linkę mažiau sutikti su tuo, kad *(8) Asmenims, kurie atlieka neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus, nuolat tenka spęsti, kokią šių darbų dalį gali padaryti jie patys, o ką galėtų atlikti savivaldybių ir valstybės įstaigos bei įmonės, kurios teikia tokio pobūdžio paslaugas, nei vedę / ištekęję ir išsiskyrę asmenys.* Taigi, regis partnerystė labiau įpareigoja neapmokamų namų priežiūros darbų atlikimui nei santuoka.
- **Gyvenantys partnerystė ir vedę / ištekęję asmenys** mažiau pritaria tam, kad *(4) Neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus dažniau atlieka moterys nei vyrai, nei išsiskyrę ir našliai.* Toks rezultatas nurodo galimą gyvenimo patirtį – išsiskyrimas su partnere/iu – kaip atveriančią kitą darbų paskirstymo vertinimo perspektyvą (kuri gyvenant santuokoje / partnerystėje atrodo savaime suprantama ir teisinga).
- Našlystėje gyvenantys asmenys silpniau sutinka su tuo, kad *(6) Mūsų namų ūkis naudojami inovatyviomis technologinėmis priemonėmis, kurios palengvina neapmokamų namų ūkio darbų atlikimą* nei vedę / ištekęję ar išsiskyrę asmenys.
- Visose **skirtingo išsilavinimo grupėse** mažiausiai sutinkama su tuo, kad *(7) Mūsų namų ūkis samdo kitus asmenis, kad atliktų visus ar dalį namų ūkio priežiūros darbų.* Tačiau **aukštąjį išsilavinimą turintys asmenys** stipriau sutinka su tuo, kad *(6) Mūsų namų ūkis naudojami inovatyviomis technologinėmis priemonėmis, kurios palengvina neapmokamų namų ūkio darbų atlikimą,* nei turintys žemesnį išsilavinimą asmenys.
- **Aukštąjį išsilavinimą turintys asmenys** stipriau nei bet kokį žemesnį išsilavinimą turintys sutinka su tuo, kad *(2) Jei aš skirčiau savo laiką*

neapmokamiems namų ūkio priežiūros darbams, tai man trukdytų derinti darbo ir šeimos pareigas.

- **Nebaigtą vidurinį išsilavinimą turintys asmenys** kiek silpniau sutinka su tuo, kad (3) *Neapmokamas namų ūkio priežiūros darbas turi būti vertinamas kaip ir kiti darbai, už kuriuos mokamas atlyginimas*, nei bet kokią aukštesnį išsilavinimą turintys Lietuvos gyventojai ir gyventojos.
- Tarp **vidurinį išsilavinimą turinčių** Lietuvos gyventojų silpnesnis įsitikinimas kad (9) *Savivaldybių ir valstybės įstaigos bei įmonės turėtų labiau informuoti apie jų teikiamas paslaugas, galinčias palengvinti neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus* ir kad (10) *Savivaldybių ir valstybės įstaigos bei įmonės turėtų gyventojams teikti daugiau nei dabar nemokamų paslaugų, skirtų palengvinti namų ūkio priežiūros darbus* nei tarp kitokį išsilavinimą turinčiųjų.
- Kaip ir aukščiau, visose **skirtingo profesinio (kvalifikacinio ar mokymosi / studijų) užimtumo grupėse** mažiausiai sutinkama su tuo, kad (7) *Mūsų namų ūkis samdo kitus asmenis, kad atliktų visus ar dalį namų ūkio priežiūros darbų*. Tačiau su tuo, kad (6) *Mūsų namų ūkis naudoja inovatyvius technologinius priemonius, kurios palengvina neapmokamų namų ūkio darbų atlikimą* labiau sutinka **vadovės/-a ar turintys savo verslą asmenys** bei **namų šeim. ar bedarbės/-iai**, nei kitų užimtumo grupių atstovės ir atstovai.
- Paradoksalu, tačiau **besimokantys asmenys** stipriau linkę sutikti su tuo, kad (1) *Asmenys, kurie atlieka neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus, prisideda prie visų gyventojų geresnio gyvenimo Lietuvoje*, kad (5) *Ilgą laiką vykdant neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus, juos atliekantiems asmenims kyla nepasitenkinimas, nuovargis, depresija bei kiti neigiami potyriai* ir su tuo, kad (8) *Asmenims, kurie atlieka neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus, nuolat tenka spęsti, kokią šių darbų dalį gali padaryti jie patys, o ką galėtų atlikti savivaldybių ir valstybės įstaigos bei įmonės, kurios teikia tokio pobūdžio paslaugas*, nei kitų užimtumo grupių atstovės ir atstovai.

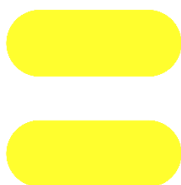
- Su tuo, kad (2) *Jei aš skirčiau savo laiką neapmokamiems namų ūkio priežiūros darbams, tai man trukdytų derinti darbo ir šeimos pareigas* stipriausiai sutinka **vadovės/-a ar turintys savo verslą asmenys**, bet silpniausiai – **namų šeim. ar bedarbės/-iai**.
- Taip pat **vadovės/-a ar turintys savo verslą asmenys** labiau linkę pritarti tam, kas (9) *Savivaldybių ir valstybės įstaigos bei įmonės turėtų labiau informuoti apie jų teikiamas paslaugas, galinčias palengvinti neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus* ir tam, kad (10) *Savivaldybių ir valstybės įstaigos bei įmonės turėtų gyventojams teikti daugiau nei dabar nemokamų paslaugų, skirtų palengvinti namų ūkio priežiūros darbus* nei kitų užimtumo grupių atstovės ir atstovai; priešingai, **namų šeim. ar bedarbės/-iai** tam linkę pritarti mažiau nei kitų užimtumo grupių atstovės ir atstovai.
- Taip pat ir **visose skirtingų šeimos pajamų grupėse** mažiausiai linkstama sutikti su tuo, kad (7) *Mūsų namų ūkis samdo kitus asmenis, kad atliktų visus ar dalį namų ūkio priežiūros darbų*. Tačiau su tuo, kad (6) *Mūsų namų ūkis naudojami inovatyviomis technologinėmis priemonėmis, kurios palengvina neapmokamų namų ūkio darbų atlikimą* labiau sutinka asmenys, kurių **šeimos pajamos yra daugiau nei 2000 eurų per mėn.**
- **1200 eurų ar mažiau per mėn. turintys asmenys** kiek silpniau linkę sutikti su tuo, kad (1) *Asmenys, kurie atlieka neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus, prisideda prie visų gyventojų geresnio gyvenimo Lietuvoje* ir (2) *Jei aš skirčiau savo laiką neapmokamiems namų ūkio priežiūros darbams, tai man trukdytų derinti darbo ir šeimos pareigas*, nei didesnes šeimos pajamas turintys asmenys.

Požiūris į šeimos ir darbo pareigų vienodesnio pasidalinimo tarp moterų ir vyrų skatinimą

Vykdamą apklausą Lietuvos gyventojų buvo prašoma pasakyti savo nuomonę apie tai, *ką reikėtų daryti, norint paskatinti šeimos ir darbo pareigų vienodesnį pasidalinimą tarp moterų ir vyrų* nurodant, įvertinant 6 teiginius 5 balų skalėje nuo „visiškai / greičiau nesutinku“ (1/2), „nei sutinku, nei nesutinku“ (3), iki „greičiau / visiškai sutinku“ (4/5). Vertinimui buvo pateikti tokie teiginiai:

1. *Turi būti skatinamos viešos diskusijos apie lyčių lygybę bei socialinę nelygybę*
2. *Kiekviena / kiekvienas iš mūsų turime būti jautresni ir atidesni, pastebėdami ir laiku spręsdami lyčių nelygybės problemas*
3. *Valstybė ir savivaldybės turi palaikyti Lietuvos nevyriausybinų organizacijų iniciatyvas, kuriomis siekiama užtikrinti lyčių lygybę*
4. *Visos organizacijos, įmonės ir įstaigos Lietuvoje turi aktyviai įgyvendinti lyčių lygybės užtikrinimo veiklas*
5. *Visų lygių švietimo įstaigose į ugdymo programas turi būti integruota lyčių lygybės tematika*
6. *Žiniasklaida turi aktyviai naikinti visuomenėje įsišaknijusius stereotipus apie moterų ir vyrų vaidmenis bei jų tradiciškai atliekamus darbus buityje*

Apklausos duomenys rodo, kad daugiau nei pusė (60-67 proc.) Lietuvos gyventojų pritaria visiems iš vertinimui pasiūlytų teiginių. T.y. daugiausiai (67 proc.) gyventojų sutinka su tuo, kad (2) *Kiekviena / kiekvienas iš mūsų turime būti jautresni ir atidesni, pastebėdami ir laiku spręsdami lyčių nelygybės problemas*, mažiausiai (60 proc.) – su tuo, kad (5) *Visų lygių švietimo įstaigose į ugdymo programas turi būti integruota lyčių lygybės tematika*. Koreliacinės ir tiesinės regresinės analizės rezultatai nurodo stiprias tarpusavio sąsajas tarp visų teiginių vertinimų.

- **Žvelgiant iš lyties perspektyvos**, moterys labiau nei vyrai linkusios sutikti su visais 6 teiginiais, kurias įvardinami veiksmai, skirti skatinti šeimos ir darbo pareigų vienodesnį pasidalinimą tarp moterų ir vyrų. Toks rezultatas nurodo ir į galimai didesnį savo situacijos suvokimą moterų tarpe ir į galimai didesnį moterų jautrumą lyčių lygybės klausimas apskritai.
- Lyginant požiūrius į veiksmus, skirtus skatinti šeimos ir darbo pareigų vienodesnį pasidalinimą tarp moterų ir vyrų **skirtingose amžiaus grupėse**, išvelgiama tendencija, kad **kuo vyresni asmenys**, tuo mažiau linkę palaikyti tokius veiksmus. T.y. **18-29 m. asmenys** stipriau palaiko visus pateiktus lyčių lygybės įgyvendinimą nusakančius teiginius nei vyresnio amžiaus grupėms priklausantys asmenys.
- Skirtingos **šeiminės padėties grupėse** išsiskiria **nevedę / netekėję asmenys**, kurie / kurios stipriau nei kitokios šeiminės padėties asmenys palaiko siūlomas vienodesnį šeimos ir darbo pareigų pasidalinimą tarp moterų ir vyrų skatinančias priemones. **Gyvenančios/-tys partnerystėje** silpniau nei

esančios/-tys kitokioje šeiminėje padėtyje sutinka su tuo, kad (2) *Kiekviena / kiekvienas iš mūsų turime būti jautresni ir atidesni, pastebėdami ir laiku sprendami lyčių nelygybės problemas* ir su tuo, kad (6) *Žiniasklaida turi aktyviai naikinti visuomenėje įsišaknijusius stereotipus apie moterų ir vyrų vaidmenis bei jų tradiciškai atliekamus darbus buityje.*

- Skirtingo **išsilavinimo grupėse** išsiskiria asmenys, turintys **nebaigtą vidurinį išsilavinimą** tuo, jog yra linkę pritarti vienodesnį šeimos ir darbo pareigų pasidalinimą tarp moterų ir vyrų skatinančioms priemonėms mažiau nei bet kokį aukštesnį išsilavinimą turintys asmenys.
- Skirtingo **profesinio (kvalifikacinio ar mokymosi / studijų) užimtumo grupėse** išsiskiria **besimokantys asmenys**, kurie / kurios, lyginant su kitų grupių atstovėmis ir atstovais, linkę stipriau pritarti visoms vienodesnį šeimos ir darbo pareigų pasidalinimą tarp moterų ir vyrų skatinančioms priemonėms. Priešingai, **namų šeimininkės/-ai ir bedarbės/-iai** pastarosioms priemonėms yra linkę pritarti mažiausiai.
- Skirtingose **šeimos pajamų grupėse** požiūris į priemones, skatinančias vienodesnį šeimos ir darbo pareigų pasidalinimą tarp moterų ir vyrų tiesiogiai siejasi su pajamų dydžiu: kuo aukštesnės šeimos pajamos vienam asmeniui per mėn., tuo stipriau yra pritariama visoms siūlomoms priemonėms.

Požiūris į lyčių lygybę

Vykdam apklauą Lietuvos gyventojų buvo prašoma išakyti savo požiūrį į *lyčių lygybę* įvertinant 6 teiginius 5 balų skalėje nuo „visiškai / greičiau nesutinku“ (1/2), „nei sutinku, nei nesutinku“ (3), iki „greičiau / visiškai sutinku“ (4/5). Vertinimui buvo pateikti tokie teiginiai:

1. *Kuo labiau Lietuvoje bus užtikrinama lyčių lygybė, tuo vienesnis bus veiklos pasidalinimas tarp moterų ir vyrų, atliekant neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus*
2. *Kuo labiau Lietuvoje bus užtikrinama lyčių lygybė, tuo bus aukštesnis gyventojų sveikatos, laimės ir pasitenkinimo gyvenimu lygis*
3. *Lyčių lygybės užtikrinimas yra svarbus pilietinės visuomenės augimui, demokratijai bei socialinei gerovei*
4. *Ir moterys, ir vyrai iš prigimtės yra rūpestingi, todėl gali vienodai gerai atlikti neapmokamus namų priežiūros darbus*
5. *Tolygus darbo ir šeimos pareigų derinimas užtikrina aukštą tiek moterų, tiek vyrų pasitenkinimo gyvenimu lygį*
6. *Moterys yra diskriminuojamos, nes visi tikisi, kad jos ir darbe dirbs kokybiškai, ir namuose tvarkysis tobulai*

Apklausos duomenys rodo, kad daugiau nei pusė (53-72 proc.) Lietuvos gyventojų sutinka su visai požiūri į lyčių lygybę matuojančiais teiginiais. Tačiau, jei su tuo, kad (5) *Tolygus darbo ir šeimos pareigų derinimas užtikrina aukštą tiek moterų, tiek vyrų pasitenkinimo gyvenimu lygį* sutinka 72 proc. Lietuvos gyventojų, o po 69 proc. gyventojų sutinka su tuo, kad (3) *Lyčių lygybės užtikrinimas yra svarbus pilietinės visuomenės augimui, demokratijai bei socialinei gerovei* ir kad (4) *Ir moterys, ir vyrai iš prigimties yra rūpestingi, todėl gali vienodai gerai atlikti neapmokamus namų priežiūros darbus*, tai su tuo, kad (1) *Kuo labiau Lietuvoje bus užtikrinama lyčių lygybė, tuo vienodesnis bus veiklos pasidalinimas tarp moterų ir vyrų, atliekant neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus* sutinka 60 proc. gyventojų; su tuo, kad (2) *Kuo labiau Lietuvoje bus užtikrinama lyčių lygybė, tuo bus aukštesnis gyventojų sveikatos, laimės ir pasitenkinimo gyvenimu lygis* sutinka 58 proc. gyventojų; o su tuo, kad (6) *Moterys yra diskriminuojamos, nes visi tikisi, kad jos ir darbe dirbs kokybiškai, ir namuose tvarkysis tobulai* – 53 proc. visų. Koreliacinės ir tiesinės regresinės analizės rezultatai rodo stiprias tarpusavio sąsajas tarp teiginių vertinimų.

- **Žvelgiant iš lyties perspektyvos**, moterys labiau nei vyrai linkę pritarti visiems pateiktiems teiginiais; vienintelė išimtis – dėl to, kad (4) *Ir moterys, ir vyrai iš prigimties yra rūpestingi, todėl gali vienodai gerai atlikti neapmokamus namų priežiūros darbus*, moterų ir vyrų nuomonės nesiskiria.
- Visumoje, **jaunesnio amžiaus asmenys** yra labiau linkę palaikyti lyčių lygybę, nei vyresnio. Ypatingai, 18-29 m. amžiaus asmenys yra labiau linkę sutikti su tuo, kad (1) *Kuo labiau Lietuvoje bus užtikrinama lyčių lygybė, tuo vienodesnis bus veiklos pasidalinimas tarp moterų ir vyrų, atliekant neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus*, tuo, kad (2) *Kuo labiau Lietuvoje bus užtikrinama lyčių lygybė, tuo bus aukštesnis gyventojų sveikatos, laimės ir pasitenkinimo gyvenimu lygis* ir tuo, kad (3) *Lyčių*

lygybės užtikrinimas yra svarbus pilietinės visuomenės augimui, demokratijai bei socialinei gerovei nei asmenys, priklausantys vyresnio amžiaus grupėms.

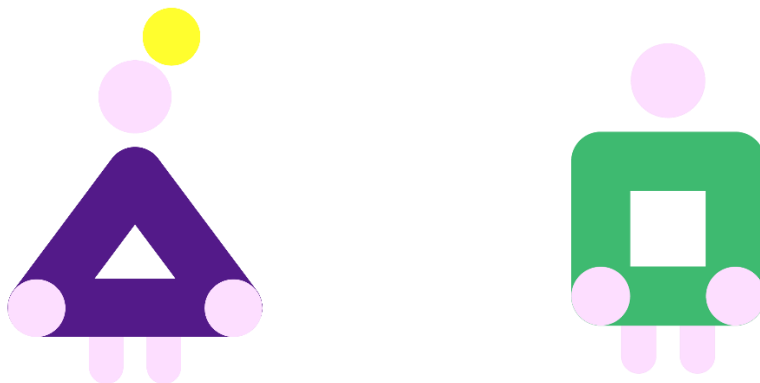
- Lyginant požiūrius į lyčių lygybę **skirtingos šeiminės padėties grupėse**, išsiskiria **netekėjusių / nevedusių asmenų** požiūriai lyginant su kitos šeiminės padėties asmenų požiūriais. Konkrečiau, būtent nevedę / netekėję asmenys stipriau nei gyvenantys partnerystėje ar vedę sutinka su tuo, kad (1) *Kuo labiau Lietuvoje bus užtikrinama lyčių lygybė, tuo vienesnis bus veiklos pasidalinimas tarp moterų ir vyrų, atliekant neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus* ir tuo, kad (2) *Kuo labiau Lietuvoje bus užtikrinama lyčių lygybė, tuo bus aukštesnis gyventojų sveikatos, laimės ir pasitenkinimo gyvenimu lygis*, tuo kad (3) *Lyčių lygybės užtikrinimas yra svarbus pilietinės visuomenės augimui, demokratijai bei socialinei gerovei* ir tuo, kad (6) *Moterys yra diskriminuojamos, nes visi tikisi, kad jos ir darbe dirbs kokybiškai, ir namuose tvarkysis tobulai.*
- Taip pat, lyginant su išsiskyrusiais asmenimis, **nevedę / netekėję asmenys** labiau sutinka su tuo, kad (3) *Lyčių lygybės užtikrinimas yra svarbus pilietinės visuomenės augimui, demokratijai bei socialinei gerovei*, o lyginant su našlėmis/-iais – su tuo, kad (1) *Kuo labiau Lietuvoje bus užtikrinama lyčių lygybė, tuo vienesnis bus veiklos pasidalinimas tarp moterų ir vyrų, atliekant neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus.* Toks rezultatas nurodo prielaidą, kad buvimas nevedusiu / netekėjusia siejasi su stipriau pozityviu požiūriu į lyčių lygybę (ir tikėtina toks požiūris apriboja santuokos ar partnerystės galimybes Lietuvoje).
- Lyginant požiūrius į lyčių lygybę **skirtingo išsilavinimo grupėse** išryškėja tai, kad **aukštąjį išsilavinimą turintys asmenys** visgi labiau linkę pritarti lyčių lygybei nei turintys žemesnį išsilavinimą: jų požiūris į tai, kad (5) *Tolygus darbo ir šeimos pareigų derinimas užtikrina aukštą tiek moterų, tiek*

*vyrų pasitenkinimo gyvenimu lygį yra labiau palaikantis, nei turinčių vidurinį išsilavinimą ar turinčių spec. vidurinį išsilavinimą ar baigusių kolegiją asmenų. Taip pat aukštąjį išsilavinimą turintys asmenys taip pat labiau nei turintys vidurinį išsilavinimą sutinka su tuo, kad (3) **Lyčių lygybės užtikrinimas yra svarbus pilietinės visuomenės augimui, demokratijai bei socialinei gerovei.***

- **Vidurinį išsilavinimą turintys asmenys** labiau palaiko tai, kad (2) *Kuo labiau Lietuvoje bus užtikrinama lyčių lygybė, tuo bus aukštesnis gyventojų sveikatos, laimės ir pasitenkinimo gyvenimu lygis* nei turintys nebaigtą vidurinį išsilavinimą. Tačiau, nors ir paradoksalu, **nebaigtą vidurinį išsilavinimą turintys asmenys** labiau nei turintys spec. vidurinį išsilavinimą ar baigę kolegiją sutinka su tuo, kad (6) *Moterys yra diskriminuojamos, nes visi tikisi, kad jos ir darbe dirbs kokybiškai, ir namuose tvarkysis tobulai.*
- Požiūrio į lyčių lygybę vertinimai **skirtingo profesinio (kvalifikacinio ar mokymosi / studijų) užimtumo grupėse** yra gana vienodi. Tačiau **darbininkės/-ai ir ūkininkės/-ai** yra labiau linkę pritarti tam, kad (5) *Tolygus darbo ir šeimos pareigų derinimas užtikrina aukštą tiek moterų, tiek vyrų pasitenkinimo gyvenimu lygį* nei namų šeim. ir bedarbės/-iai; taip pat su tuo labiau sutinka ir **specialistės/-ai** nei pensininkės/-ai bei specialistės/-ai nei namų šeim. ar bedarbės/-iai.
- **Specialistės/-ai** labiau nei namų šeim. ir bedarbės/-iai palaiko ir tai, kad (4) *Ir moterys, ir vyrai iš prigimties yra rūpestingi, todėl gali vienodai gerai atlikti neapmokamus namų priežiūros darbus.*
- **Besimokantys asmenys** labiau nei pensininkės/-ai palaiko tai, kad (1) *Kuo labiau Lietuvoje bus užtikrinama lyčių lygybė, tuo vienesnis bus veiklos pasidalinimas tarp moterų ir vyrų, atliekant neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus.* Pastarieji rezultatai nurodo tikimybę, kad buvimas

viešumoje (čia - studijos, profesinė veikla) galimai prisideda prie bendro pozityvaus lyčių lygybės palaikymo, tuo tarpu sąlyginai didesnis uždarumas (čia - buvimas pensijoje, pagrindinės veiklos namuose) – veikia priešingai.

- Požiūrio į lyčių lygybę vertinimai skirtingų šeimos pajamų grupėse nesiskiria. Tačiau koreliacinės analizės rezultatai nurodo silpną, tačiau statistiškai reikšmingą tendenciją, kad šeimos pajamų dydis ir požiūris į lyčių lygybę tarpusavyje siejasi: tikėtina, kad kuo aukštesnės šeimos pajamos, tuo labiau pritariama tam, kad *(1) Kuo labiau Lietuvoje bus užtikrinama lyčių lygybė, tuo vienesnis bus veiklos pasidalinimas tarp moterų ir vyrų, atliekant neapmokamus namų ūkio priežiūros darbus* ir tam, kad *(5) Tolygus darbo ir šeimos pareigų derinimas užtikrina aukštą tiek moterų, tiek vyrų pasitenkinimo gyvenimu lygį.*

Susidūrimų su seksizmu dažnumas

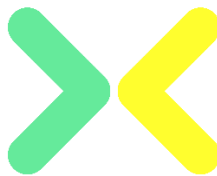

Seksizmas - priešiškas ir išankstinis nusistatymas prieš moteris ar vyrus, jų gebėjimų nuvertinimas ir lyčių lygiateisiškumo bei lygiavertiškumo neigimas

Atliekant apklausą tyrimo dalyvių buvo klausama *Kaip dažnai per savo gyvenimą jums teko susidurti su kokiais nors seksizmo atvejais, kai derinote savo šeimos ir darbo pareigas*. Pateiktų pasirinkimui atsakymų variantai:

1. *Susiduriu nuolatos (kartą ar kelis kartus per savaitę)*
2. *Susidūriau kartą ar kelis kartus per paskutines 4 savaites*
3. *Susidūriau bent kartą per paskutinius 3 mėnesius*
4. *Susidūriau bent kartą per paskutinius 12 mėnesių*
5. *Susidūriau seniau nei prieš 12 mėnesių*
6. *Teko susidurti gal tik kartą ar kelis kartus per savo gyvenimą*
7. *Niekada neteko su tuo susidurti*
8. *(Neskaityti) Nežino, neatsakė*

Apklausos duomenys rodo, kad daugiau nei pusė Lietuvos gyventojų (68 proc. visų apklausos dalyvių, 75 proc. vyrų ir 62 proc. moterų) niekada nebuvo susidūrę su seksizmu; 8 proc. Lietuvos gyventojų net nežinojo ar tiesiog neatsakė į klausimą. Iš viso 11 apklausos dalyvių teigė, kad su seksizmu susiduria nuolatos (kartą ar kelis kartus per savaitę) ar buvo susidūrę kartą ar kelis kartus per paskutines 4 savaites; 25 apklausoje dalyvavę asmenys su seksizmu buvo susidūrę bent kartą per paskutinius 3 mėnesius, o 40 - bent kartą per paskutinius 12 mėnesius. Remiantis šiais rezultatais, kas dešimta/-s Lietuvos gyventoja/-s su seksizmu yra susidūrę bent kartą per pastaruosius metus. Chi² testo rezultatai rodo, kad susidūrimų su seksizmu dažnumas siejasi su asmens lytimi, amžiumi, gyvenama vieta, išsilavinimu, užsiėmimu; tačiau nesisieja su šeimos pajamomis.

- **Žiūrint per lyties prizmę**, santykinai didesnė moterų nei vyrų dalis su seksizmu susiduria nuolatos ar buvo susidūrę bent kartą per paskutinius 3-12 mėn., ar bent kartą per visą. Be to, santykinai mažiau moterų negu vyrų nežinojo atsakymo ar atsisakė atsakyti į klausimą apklausos metu.
- **Skirtingose amžiaus grupėse** dažniausiai su seksizmu pastaruoju laiku (t.y. bent kartą per paskutinius 12 mėn. ar per 3 mėn., ar dažniau) susiduria jauniausi asmenys, rečiausiai – 65 metų ir vyresni asmenys. Pastarosiose amžiaus grupėse yra ir, atitinkamai, mažiausiai bei daugiausiai neatsakiusių į šį

klausimą. Tokie rezultatai suponuoja prielaidą apie gebėjimo atpažinti seksizmą sąsają su žiniomis ir, atitinkamai amžiumi.

- 73 proc. visų apklausoje dalyvavusių **65 metų ir vyresnių asmenų** tiki, kad su seksizmu niekada nebuvo susidūrę savo gyvenime, tačiau taip mano tik 63 proc. aktyviausiai darbo rinkoje veikiančių 30-49 m. asmenų.
- **Skirtingos šeiminės padėties grupėse**, dažniausiai su seksizmu per pastaruosius 12 mėn. ar 3 mėn. ar dar dažniau susiduria **nevedę / netekę ir išsiskyrę asmenys**; kita vertus, daugiausiai **nevedusių / netekėjusių asmenų** ir **našlių** su seksizmu niekada gyvenime nebuvo susidūrę, kai taip teigia tik kiek daugiau nei pusė gyvenančių partnerystėje.
- Paradoksalu? – santykinai daugiau **vedusių / ištekėjusių, išsiskyrusių ir našlių**, nei nevedusių / netekėjusių ir gyvenančių partnerystėje apklausos dalyvių nežinojo ką atsakyti į klausimą ar tiesiog jo neatsakė – tarsi santuoka apribotų seksizmo suvokimą ar jo pastebėjimą.
- Gebėjimas atpažinti seksizmo atvejus tiesiogiai siejasi su išsilavinimu: nežinančių atsakymo ar tiesiog neatsakiusių į šį klausimą tarp turinčių nebaigtą vidurinį išsilavinimą asmenų buvo santykinai daugiau, nei kitose išsilavinimo grupėse, o tarp turinčių aukštąjį išsilavinimą – santykinai mažiau nei kitose. Be to, kuo aukštesnis išsilavinimas – tuo mažiau jų tarpe asmenų, kurie niekada nėra susidūrę su seksizmu ir priešingai.
- Skirtingose **profesinio (kvalifikacinio ar mokymosi / studijų) užimtumo grupėse** Apytiksliai 1/10 visų darbininkų/-ų ir ūkininkų/-ų, specialistų/-ų ir besimokančiųjų su seksizmu yra susidūrę bent kartą per paskutinius 12 mėn. ar 3 mėn., ar susiduria dar dažniau. Tačiau jei su seksizmu 1/10 darbininkų/-ų ir ūkininkų/-ų yra tekę susidurti gal tik kartą ar kelis kartus per savo gyvenimą, tai šitai yra tekę apytiksliai 1/5 specialistų/-ų ir vadovų/-ų ar turinčių savo verslą bei pensininkų/-ų ir namų šeimininkų/-ų ar bedarbių, bet tik 2 proc. besimokančiųjų. Be to, daugiausiai besimokančiųjų (86 proc. visų) apskritai

niekada neteko susidurti su seksizmu. Tuo tarpu tokios patirties niekada nėra turėję kiek daugiau nei pusė (56 proc.) specialistų/-tų.

- Remiantis tuo, kad mažiausiai į šį klausimą neatsakiusių buvo specialistų/-tų grupėje, o daugiausiai – namų šeimininkų/-ų ar bedarbių grupėse, tikėtina, kad susidūrimų su seksizmu dažnumą koreguoja, viena, bendras žinojimo bei gebėjimo atpažinti seksizmą lygis, ir, antra, aktyvus dalyvavimas darbo rinkoje užimant samdomas pozicijas.
- Lyginant susidūrimų su seksizmu dažnumą **skirtingose šeimos pajamų grupėse**, daugiausiai su seksizmu niekada nesusidūrusių asmenų priklauso mažiausiais šeimos pajamas – **1200 eurų ir mažiau vienai/-am šeimos narei / nariui** turinčių asmenų grupei. Tačiau, kadangi pastarojoje grupėje taip pat buvo ir santykinai daugiausiai į klausimą neatsakiusių asmenų, galimai tai rodo, kad santykinai žemesnes šeimos pajamas turintys Lietuvos gyventojos/-ai arba neatpažįsta seksizmo atvejų, arba juos ignoruoja.
- Santykinai vidutines šeimos pajamas – **1201-2000 eurų vienai/-am šeimos narei / nariui turintys asmenys** su seksizmu susiduria santykinai dažniau nei mažesnes ar didesnes pajamas turintys asmenys.